

**Пропозиції Ради бізнес-омбудсмена
щодо системних питань, вирішення яких необхідно
для покращення інвестиційного клімату України і прискореного відновлення**

РБО радить Уряду України зосередитись на впливі на інвестиційний клімат через політику зменшення витрат/вартості ведення бізнесу, усунення ризиків і бар'єрів для конкуренції, зокрема:

1. Потрібні **докорінні зміни фіскальної політики та податкового адміністрування** держави^{1,2}, зокрема з урахуванням (1) передбачення впливу регуляторних ініціатив на всіх платників податків; (2) збільшення поінформованості платників податків у всіх аспектах (інформація про: регуляторні зміни; конкретні претензії до таких платників та ключові показники; ризиковість контрагентів) до прийняття рішення негативного характеру; (3) запровадження проміжних етапів перед застосуванням негативних наслідків до платників, активнішого залучення бізнесу до врегулювання спірної ситуації; (4) запровадження адміністративного оскарження тих рішень, які наразі неможливо оскаржити в такому порядку.
2. Маючи на увазі, що Державна податкова і Державна митна служби програють у судах 90-95% справ щодо каральних заходів супроти бізнесу, треба забезпечити впровадження **процедур перегляду правозастосовчої практики державних органів за результатами формування судової практики** з окремих категорій справ або норм права, що безпосередньо вказує на системні порушення законодавства державним органом^{3,4,5,6}.
3. Взагалі у всіх сферах законотворчих і регуляторних змін **запровадити попередній ґрунтовний аналіз та прогнозування** на підставі фактичних даних можливих **негативних наслідків нормативних змін** для бізнесу.⁷ Необхідно зокрема розраховувати орієнтовну кількість підприємств, яких торкнуться зміни; грошові чи часові витрати бізнесу на врегулювання таких наслідків. Перевірка Державною регуляторною службою України на предмет відповідності принципам ризикоорієнтованості та пропорційності має бути не формальною, а заснованою на бізнес реаліях.
4. Митна сфера⁸ вимагає **оптимізації процедур для зменшення корупційних ризиків на кордоні**, зокрема: (1) **перенесення контролю митної вартості** зі стадії митного оформлення **на пост-аудит** як однієї з основних форм митного контролю; (2) централізованого **оприлюднення рішення щодо митної класифікації товарів** (як це робиться в ЄС), включаючи рішення податкових органів по документальних перевірках та судові рішення у справах стосовно правильності класифікації.⁹
5. **Усунути перешкоди у приєднанні бізнесу до електричних мереж**, зокрема шляхом^{10,11} (1) удосконалення використання інституту сервіту при відведенні земельних ділянок для будівництва і введення в експлуатацію електромереж; (2) координації органів влади стосовно нових та існуючих планів забудови територій, для забезпечення земельних ділянок зовнішніми електричними мережами до звернення замовника; (3) забезпечення раціональних та прозорих процедур підключення (спрощення, оптимізація процедур); (4) запровадження зрозумілого

¹ Системний звіт "[Адміністрування податків, які сплачує бізнес](#)"

² Системний звіт "[Великі проблеми малого бізнесу](#)"

³ Системний звіт "[Адміністрування податків, які сплачує бізнес](#)"

⁴ Системний звіт "[Актуальні проблеми бізнесу у митній сфері](#)"

⁵ Системний звіт "[Як бізнесу домогтися виконання судового рішення в Україні](#)"

⁶ Системний звіт "[Проблемні питання регулювання зовнішньо-економічної діяльності в Україні](#)"

⁷ Системний звіт "[Контроль за контролерами: стан впровадження реформи контролюючих органів](#)"

⁸ Системний звіт "[Актуальні проблеми бізнесу у митній сфері](#)"

⁹ Системний звіт "[Проблемні питання регулювання зовнішньо-економічної діяльності в Україні](#)"

¹⁰ Системний звіт "[Підключення до електропостачання](#)"

¹¹ Системний звіт "[Природні монополісти vs. конкурентний бізнес: шляхи поліпшення співпраці](#)"

ціноутворення, наприклад, через інструменти стимулюючого тарифоутворення (RAB-регулювання) для всіх постачальників, які на нього ще не перейшли.

6. Допомогти бізнесу бути поінформованим, **забезпечити доступ до необхідних джерел інформації**^{12,13}, зокрема, доцільно **оприлюднювати статус виконання загальнодоступних рішень суду; рішення** суб'єктів регулювання, прийнятих за наслідками розгляду скарг бізнесу; результати судового оскарження таких рішень та інше.
7. **Розширити можливості із використання бізнесом міжнародного потенціалу для відновлення країни**, зокрема шляхом (1) розробки сприятливої **нормативно-правової бази для залучення бізнесом іноземних фахівців** з урахуванням міжнародних стандартів та європейських практик; (2) створення мережі підтримки, покликаної розширити присутність бізнесу за кордоном^{14,15}.
8. **Покращити правове середовище** та створити нові можливості для роботи бізнесу¹⁶ через: (1) **скасування мораторіїв**, що гальмують реформи державних підприємств, приватизацію та примусове виконання судових рішень; (2) **пропорційності при застосуванні каральних/обмежувальних заходів** впливу до бізнесу (зважаючи на співвідношення негативних наслідків поведінки бізнесу з наслідками застосування до нього відповідної санкції).
9. Правоохоронна сфера¹⁷ вимагає **захисту від зловживань поряд із забезпеченням поінформованості учасників кримінальних проваджень**, зокрема шляхом (1) своєчасного і обов'язкового внесення інформації в Єдиний реєстр досудових розслідувань (ЄРДР); (2) більш сучасної електронної форми доступу сторін до інформації про кримінальне провадження; (3) своєчасного повернення вилучених оригіналів документів та іншого майна, яке не містить слідів злочину; (4) обмеження зловживання стороною обвинувачення експертизами; (5) права сторони захисту самостійно клопотати про продовження строків досудового розслідування; (6) забезпечення безперешкодної передачі матеріалів кримінальних проваджень від одного органу досудового розслідування до іншого.
10. **Антимонопольна сфера**¹⁸ вимагає посилення інституційної спроможності та політичної незалежності Антимонопольного комітету України (АМКУ) шляхом доопрацювання та прийняття існуючих законопроектів, які розкривають існуючий інституційний потенціал АМКУ. Додатково необхідно більше визначеності в питанні строків розслідувань про порушення економічної конкуренції.

¹² Системний звіт "[Великі проблеми малого бізнесу](#)"

¹³ Системний звіт "[Адміністрування податків, які сплачує бізнес](#)"

¹⁴ Системний звіт "[Актуальні проблеми для бізнесу у сфері трудових відносин](#)"

¹⁵ Системний звіт "[Великі проблеми малого бізнесу](#)"

¹⁶ Системний звіт "[Як бізнесу домогтися виконання судового рішення в Україні](#)"

¹⁷ Системний звіт "[Зловживання і тиск правоохоронців на бізнес](#)"

¹⁸ Системний звіт "[Виклики та проблеми у сфері захисту та контролю за конкуренцією](#)"